

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Πανεπιστημιακές σημειώσεις

Ράλλης Γκέκας

Αθήνα 2016

Τα οικονομικά της ΤΑ - Πανεπιστημιακές Σημειώσεις

Οι σημειώσεις αυτές προορίζονται για τους φοιτητές του μαθήματος «*Οικονομική Διαχείριση και Έλεγχος Φορέων Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης*», στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «*Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση*» των Πανεπιστημίων: Αριστοτελείου, Δημοκρίτειου, Πειραιώς, Πελοποννήσου και της ΕΕΤΑΑ.

Σκοπός τους είναι, μαζί με το υπόλοιπο εποπτικό υλικό που έχει παραδοθεί (βιβλιογραφία, παρουσιάσεις οπτικοακουστικό υλικό), οι απόφοιτοι του τμήματος να έχουν μία επιστημονική και σύγχρονη βιβλιοθήκη στο αντικείμενο των οικονομικών της ΤΑ. Η βιβλιοθήκη αυτή θα φανεί χρήσιμη όχι μόνο στην επιστημονική συγκρότηση των αποφοίτων αλλά κυρίως, σε αυτούς που απασχολούνται ή θα απασχοληθούν με την Αυτοδιοίκηση, παρέχοντας χρήσιμες και χρηστικές, για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, πληροφορίες.

Οι σημειώσεις ακολουθούν τη σειρά των διαλέξεων. Σε αυτές έχουν προστεθεί αντικείμενα που ζήτησαν οι ίδιοι οι φοιτητές και δεν υπήρχαν στο πρόγραμμα σπουδών, ή επίκαιρα θέματα διεθνούς και εθνικού ενδιαφέροντος.

Από αυτή την άποψη πολλές ευχαριστίες οφείλονται στους φοιτητές του ακαδημαϊκού έτους 2015-2016, των τμημάτων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, όχι μόνο για την υπομονή τους αλλά κυρίως για τη συμμετοχή τους στο μάθημα και τις σημαντικές υποδείξεις τους. Χωρίς τη συμβολή τους οι σημειώσεις αυτές δε θα είχαν τη σημερινή μορφή.

Προφανώς, οι πανεπιστημιακές σημειώσεις έχουν δυναμική μορφή. Είναι ανοικτές στη κριτική, στον εντοπισμό ελλείψεων ή πλεονασμών στην προσπάθεια να γίνουν καλύτερες. Αυτό είναι κάτι που θα δουλέψουμε και με τις επόμενες σειρές του ΠΜΣ

Ράλλης Γκέκας

Αθήνα 2016

Περιεχόμενα

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	9
Η Αποκέντρωση	9
Η θεωρία της Δημοσιονομικής Αποκέντρωσης	9
Θεωρίες αποκέντρωσης.....	17
Ο βαθμός αποκέντρωσης	25
Συγκέντρωση ή Αποκέντρωση	26
Αποκέντρωση και Ανάπτυξη	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	37
Τα έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	37
Ίδια έσοδα ή επιχορηγήσεις;	38
Τα ίδια έσοδα	39
Ο Φόρος Ακίνητης Περιουσίας.....	58
Η Αξιοποίηση της Ακίνητης Περιουσίας.....	61
Οι ιδιωτικοποιήσεις ως τρόπος διαχείρισης των δημοτικών υπηρεσιών	69
ΤΑ και Συμπράξεις Δημοσίου Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ).....	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	90
Οι κρατικές επιχορηγήσεις προς την ΤΑ	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	126
Οι αρμοδιότητες των Ευρωπαϊκών ΟΤΑ	126
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	171
Η Ευρωπαϊκή Τοπική Αυτοδιοίκηση	171
Η διοικητική μεταρρύθμιση στην Δανία	173
Η Ευρωπαϊκή Τοπική Αυτοδιοίκηση και η εκπροσώπηση των ΟΤΑ στις χώρες της ΕΕ	185
Τα οικονομικά της Ευρωπαϊκής Τοπικής Αυτοδιοίκησης	199
Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ «ΕΞΥΠΝΩΝ ΠΟΛΕΩΝ» ΚΑΙ ΟΙ ΔΗΜΟΙ	214

Τα οικονομικά της ΤΑ - Πανεπιστημιακές Σημειώσεις

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	225	
Οικονομική κρίση και Ευρωπαϊκοί ΟΤΑ	225	
Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αντιμέτωπη με την κρίση.	226	
Οι επιπτώσεις της κρίσης στα έσοδα και τις δαπάνες των ΟΤΑ .	227	
Οι επιπτώσεις της κρίσης σε Ευρωπαϊκές χώρες	230	
Πολιτικές που αναδεικνύονται από την κρίση	233	
Οι επιπτώσεις της κρίσης και η απάντηση της Ευρωπαϊκής ΤΑ..	244	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	266	
Η ιστορική εξέλιξη των οικονομικών της Ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΤΑ)	266	
Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μετά την Ελληνική Επανάσταση του 1821	267	
Προπολεμική περίοδος.....	269	
Μεταπολεμική περίοδος.....	272	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8	292	
Τα οικονομικά της Ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης σήμερα	292	
Έσοδα	293	
Δαπάνες.....	303	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9	321	
Η διακυβέρνηση των μητροπολιτικών περιοχών	321	
Ένα νέο αντικείμενο διεθνούς χωρικού ανταγωνισμού.....	322	
Οι μητροπολιτικές περιοχές στο σύγχρονο κόσμο	327	
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ. Βασικές αρχές και πολιτικά διλλήματα	353	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10.....	360	
Εποπτεία και έλεγχος των δραστηριοτήτων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην	Ευρωπαϊκή Ένωση	360
Οικονομικός έλεγχος.....	373	
Έλεγχοι που ασκούνται στις τοπικές και περιφερειακές διοικήσεις	374	
Διοικητικός έλεγχος που ασκείται στους ΟΤΑ	376	
Έλεγχος των οργανισμών περιφερειακής αυτοδιοίκησης	376	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	390	

Τα οικονομικά της ΤΑ - Πανεπιστημιακές Σημειώσεις

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1	Βασικές Κατηγορίες Αυτονομίας
Πίνακας 2	Η δημοσιονομική πολιτική, ανάμεσα στις διάφορες κρατικές βαθμίδες
Πίνακας 3	Φορολογική Κατανομή
Πίνακας 4	Μορφές διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας
Πίνακας 5	Τύποι ΣΔΙΤ
Πίνακας 6	Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα ΣΔΙΤ
Πίνακας 7	Τύποι Επιχορηγήσεων
Πίνακας 8	Στόχοι και κατηγορίες επιχορηγήσεων
Πίνακας 9	Σύγκριση Ευρωπαϊκής και Αμερικάνικης Οικονομίας
Πίνακας 10	Ομοιότητες και διαφορές με το «Ελληνικό πείραμα»
Πίνακας 11	Το τοπίο πριν και μετά την 1 ^η Ιανουαρίου 2007
Πίνακας 12	Διοικητική Διάρθρωση σε υπό – εθνικό επίπεδο και τα μέσα μεγέθη των Ευρωπαϊκών ΟΤΑ
Πίνακας 13	ΤΑ Συνολικά έσοδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση
Πίνακας 14	Συνολικές δαπάνες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση
Πίνακας 15	Το χρέος της τοπικής Αυτοδιοίκησης ως ποσοστό του ΑΕΠ
Πίνακας 16	Έσοδα – Έξοδα Δήμων & Κοινοτήτων 1917-1918
Πίνακας 17	Σχέση εσόδων Κεντρικής Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης 1922-1937
Πίνακας 18	Αναλογία εσόδων ΤΑ και ΚΔ 1939-1949
Πίνακας 19	Οικονομικά αποτελέσματα από την εφαρμογή του Ν. 2125/20
Πίνακας 20	Κριτήρια κατανομής τακτικής επιχορήγησης 1963
Πίνακας 21	Διάρθρωση τακτικής επιχορήγησης 1983
Πίνακας 22	Ορεινοί Δήμοι
Πίνακας 23	Ορεινοί Δήμοι στο Ν. 3852/2010
Πίνακας 24	Αντιστοίχιση κριτηρίων κατανομής ΚΑΠ
Πίνακας 25	Ταξινόμηση υπηρεσιών
Πίνακας 26	Ελάχιστο Κόστος Λειτουργίας
Πίνακας 27	Σταθερά Έσοδα
Πίνακας 28	Ελάχιστο κόστος Λειτουργίας, ανά ομάδα υπηρεσίας
Πίνακας 29	Ταξινόμηση Δήμων
Πίνακας 30	Οι Οικονομικοί Έλεγχοι σε Ευρωπαϊκούς ΟΤΑ
Πίνακας 31	Διοικητικοί Έλεγχοι σε Ευρωπαϊκούς ΟΤΑ